

HARBIY TA'LIMDA AXLOQIY VA VATANPARVARLIK TARBIYASINING O'RNI.

Niyazov Erkin Shamsiyevich

Buxoro davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Harbiy ta'lim fakulteti

Annotatsiya: Ushbu maqola zamonaviy harbiy ta'limda axloqiy va vatanparvarlik tarbiyasining o'rnini o'rganadi. Axloqiy qadriyatlar va vatanparvarlik hissini shakllantirish harbiy xizmatchilarning professionalligi, xizmatga bo'lgan sadoqatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotda zamonaviy pedagogik metodlar, ta'lim dasturlari, amaliy tajribalar va strategiyalar tahlil qilinadi. Maqola axloqiy va vatanparvarlik tarbiyasining samarali amalga oshirilishi uchun zarur bo'lgan strategiyalar va usullarni ko'rib chiqadi.

Kalit so'zlar: axloqiy tarbiya, vatanparvarlik, harbiy ta'lim, pedagogik metodlar, axloqiy qadriyatlar.

Kirish: Vatan ravnaqiga ishonch tuyg'usini shakllantirishning bugungi kunda ahamiyati Vatan insonning ruhiyati, turmush tarzi, ongi va tafakkuri, o'tmishi, buguni va kelajagi mujassam bo'lgan tushunchadir. Vatan ostonadan, o'zi tug'ilib o'sgan go'shadan boshlanadi. Axloqiy va vatanparvarlik tarbiyasi harbiy ta'limning muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Harbiy xizmatchilarning axloqiy va vatanparvarlik sifatlarini rivojlantirish, ularning harbiy xizmatga bo'lgan munosabatini, sadoqatini va professionallik darajasini oshiradi. Axloqiy qadriyatlar, mas'uliyat va vatanparvarlik hissi harbiy xizmatchilarni murakkab vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilishga, jamoada samarali ishlashga va xizmatga bo'lgan sadoqatni saqlashga yordam beradi. Maqolada axloqiy va vatanparvarlik tarbiyasining harbiy ta'limdagi ahamiyati, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va amaliyotdagi tajribalar tahlil qilinadi.

Usul: Tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llanildi:

- Empirik metodlar: Axloqiy va vatanparvarlik tarbiyasini amalga oshirish bo'yicha harbiy ta'lim dasturlarida o'tkazilgan intervyular, anketalar va kuzatuvlar asosida ma'lumotlar to'plandi. Harbiy xizmatchilar va pedagoglar bilan suhbatlar o'tkazildi, ularning tajribalari va fikrlari o'rganildi.

- Nazariy tahlil: Axloqiy tarbiya va vatanparvarlik tarbiyasi bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar va tadqiqotlar tahlil qilindi. Pedagogik metodlar, tarbiyaviy dasturlar va ularning samaradorligi ko'rib chiqildi.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023 SJIF 2024 = 5.073/Volume-2, Issue-9

- Eksperiment: Harbiy ta'lim dasturlarida axloqiy va vatanparvarlik tarbiyasini amalga oshirish uchun ishlab chiqilgan strategiyalar, treninglar va seminarlar baholandi. Eksperimentlar orqali tarbiyaning samaradorligi o'Ichandi.

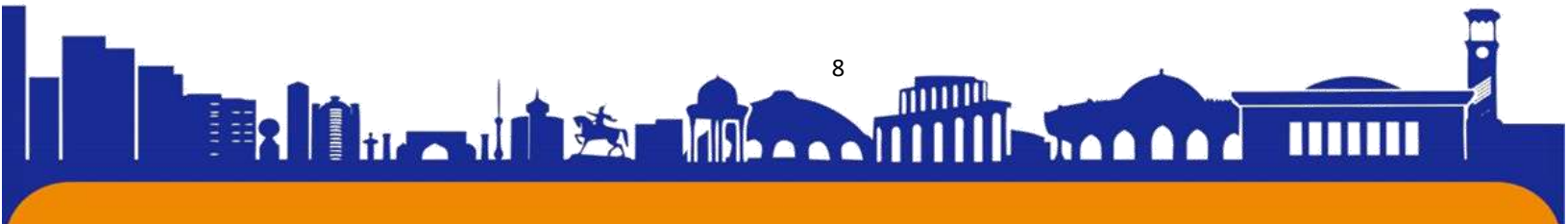
Harbiy vatanparvarlik tarbiyasining nazariy va amaliy asoslarida O'zbekiston Konstitutsiyasi, O'zbekiston Respubikasi Prezidentining Vatanparvarlik va mustaqil Vatan himoyasi haqida g'oyalari, Oliy Majlis qonun va qarorlari, Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, Halq ta'limi vazirligi, Mudofaa vazirligining buyruq va ko'rsatmalari, harbiy pedagogika va psixologiya, harbiy fanlar va boshqa qoida hamda me'yoriy hujjatlar o'rin olgan. Vatan himoyasi haqidagi asosiy hujjat davlatimizning „Mudofaa to'g'risida”gi Qonunida aks etgan. Ushbu Qonun mudofaani tashkil etishning hamda O'zbekiston Respubikasi Qurolli Kuchlarni boshqarishning huquqiy asoslarini belgilab, mamlakat mudofaasini ta'minlashda davlat organlarining vakolatlarini, shuningdek fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, korxonalar, muassasalar, tashkilotlar va fuqarolar ishtirokini aniqlab beradi. Xalqning tinch hayoti va mamlakat havfsizligi kafolati, mustaqil rivojlanish va ijtimoiy munosabatlarni yangilash yo'liga qadam qo'ygan yosh mamlakat mustaqiligini kuriqlaydigan Qurolli Kuchlarimizning tarixiy vazifasi.

Natijalar: Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, zamonaviy harbiy ta'limda axloqiy va vatanparvarlik tarbiyasi quyidagi pedagogik strategiyalar orqali samarali amalga oshiriladi:

1. Axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish dasturlari: Harbiy xizmatchilar uchun axloqiy qadriyatlarni shakllantirish maqsadida maxsus dasturlar ishlab chiqilgan. Ushbu dasturlar axloqiy mas'uliyat, adolat va inson huquqlarini hurmat qilish kabi qadriyatlarni rivojlantirishga qaratilgan. Dasturlar doirasida nazariy va amaliy mashg'ulotlar, rolli o'yinlar va etika mavzularida seminarlar o'tkaziladi.

2. Vatanparvarlik tarbiyasi: Vatanparvarlik hissini kuchaytirish maqsadida harbiy ta'lim dasturlarida maxsus seminarlar, madaniy tadbirlar va tarixiy ekskursiyalar tashkil etiladi. Bu tadbirlar harbiy xizmatchilarda milliy ongini shakllantirish, vatanparvarlik ruhini oshirish va xizmatga bo'lgan sadoqatni kuchaytirishga yordam beradi.

3. Etik kodeks va me'yorlar: Harbiy xizmatchilar uchun etik kodeks va me'yorlar ishlab chiqilgan. Bu kodekslar xizmatdagi axloqiy me'yorlarni belgilaydi va

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023 SJIF 2024 = 5.073/Volume-2, Issue-9

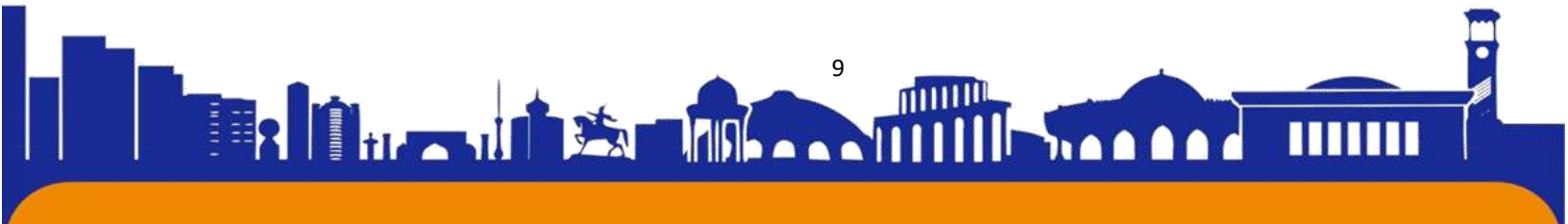
xizmatchilarni professionallik va axloqiy mas'uliyatga undaydi. Etik kodeksni amalga oshirish uchun muntazam ravishda treninglar va seminarlar o'tkaziladi.

4. Praktik mashg'ulotlar: Axloqiy va vatanparvarlik tarbiyasini amalga oshirishda amaliy mashg'ulotlar va simulyatsiya treninglari samarali vositalar hisoblanadi. Bu mashg'ulotlar xizmatchilarga real vaziyatlarda axloqiy va vatanparvarlik ko'nikmalarini sinab ko'rish imkoniyatini beradi. Simulyatsiyalar va rolli o'yinlar orqali axloqiy dilemmalarni hal qilish tajribasi orttiriladi.

5. Psixologik tayyorgarlik: Axloqiy va vatanparvarlik tarbiyasining muhim qismi sifatida psixologik tayyorgarlik va stressga chidamlilik treninglari o'tkaziladi. Bu treninglar xizmatchilarga axloqiy muammolarni hal qilishda yordam beradi va ularning xizmatdagi stressni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Muhokama: Axloqiy va vatanparvarlik tarbiyasi harbiy ta'limda asosiy o'rin tutadi. Zamonaviy pedagogik metodlar, xususan, axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish dasturlari, vatanparvarlik tarbiyasi seminarlarini tashkil etish, etik kodekslar va amaliy mashg'ulotlar, harbiy xizmatchilarni professionalligi va xizmatga bo'lgan sadoqatini oshirishda samarali natijalar beradi. Axloqiy va vatanparvarlik tarbiyasining samarali amalga oshirilishi, harbiy xizmatchilarning o'z vazifalariga mas'uliyatli yondashuvini ta'minlaydi va ularning yuqori professionallik darajasini saqlashga yordam beradi. Harbiy vatanparvalik tarbiyasini tashkil qilish uchun tinch va jangovar vaziyatdagi harbiy xizmat sharoitlarida bilishlarning psixologik faoliyatini o'rganuvchi harbiy psixologiya ham muhim ahamiyatga ega. Psixologik fan inson shaxsiyoti, ichki ma'naviy dunyosi, o'zini tutish omillari, bir-biridan xususiyati, qiziqishlari bilan farqlanadigan kishilar bilan harbiy vatanparvalik tarbiyasini to'g'ri tashkil qilishni yaxshi tushunishga yordam beradi. Tarbiyachilarning psixologik fanni yaxshi bilishi, ularga kasbiy tanlov va yuqori sinf o'quvchilarini harbiy o'quv yurtlariga kirish va O'zbekiston Respublikasi turli faoliyatdagi va Qurolli Kuchlarida hizmat qilishga tayyorlash masalalarini muvaffaqiyatli hal etishga yordam beradi.

Yoshlarning harbiy vatanparvalik tarbiyasi, shuningdek zamonaviy urush xususiyati, qurollangan jang vosita va shakllari, qonuniyligi, jangovar harakatlar sharoitlarini ochib beradigan harbiy fan bo'lib, qoida va xuloslarini hisobga olgan holda tashkil kilinadi. Harbiy fan har bir kishi qanday ma'naviy-siyosiy, psixologik va jangovar xislatlarga ega bo'lishi, Vatan himoyachisi majburiyatini muvaffaqiyatli

bajarini uchun unga qanday bilim, ko'nikmalar zurligi haqidagi savollarga javob beradi.

Xulosa: Zamonaviy harbiy ta'limda axloqiy va vatanparvarlik tarbiyasi harbiy xizmatchilarning professionalligi va xizmatga bo'lgan sadoqatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Pedagogik metodlar, axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish dasturlari, vatanparvarlik tarbiyasi seminarlarini o'tkazish va amaliy mashg'ulotlar orqali axloqiy va vatanparvarlik hissini rivojlantirish zarurdir. Kelgusida axloqiy va vatanparvarlik tarbiyasini yanada takomillashtirish va yangi metodlarni joriy etish harbiy ta'lim samaradorligini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Абдулаев, А. (2020). "Ҳарбий таълимда ахлоқий тарбия: назарий ва амалий аспектлар." Тошкент: Ўзбекистон фанлар академияси нашриёти.
2. Петров, И.В. (2019). "Воспитание патриотизма в военном образовании." Москва: Воениздат.
3. Сидоров, А. (2021). "Этические нормы и моральные принципы в военном обучении." Военный педагогический журнал, 7(2), 45-53.
4. Johnson, D.W., & Johnson, R.T. (2021). "Moral and Patriotic Education in Military Training." New York: McGraw-Hill Education.
5. Нормуродов, Х. (2023). "Ҳарбий таълимда ватанпарварлик ва ахлоқий тарбия." Тошкент: Маърифат нашриёти.